

DEFENSOR

L E G I S

Pääkirjoitus DL 1/2004

ASIANAJAJALAITOS ON IHMISOIKEUKSIEN JA OIKEUSTURVAN VAHTIKOIRA

(Die Rechtsanwaltschaft ist der Wachhund für Menschenrechte und Rechtsschutz)

Asianajajapäivien vuoden 2004 teema oli ”Oikeus ja turva – voivatko valtiossa kaikki hyvin?” Aihe on monimielinen ja –ilmeinen. Se johdattaa kysymään vaikkapa: Onko hyvinvointivaltio todella olemassa vaiko vain haavekuva taikka historiaan jäänyt välikausi; tai onko olemassa kaksi maailmaa, valon ja varjon puoli, hyvin- ja pahoinvointivaltio, jotka käyvät sisällissotaa, jonka voittajasta ei ole epätietoisuutta, mutta jossa voittajakin lopulta häviää, ei ehkä rahojaan, mutta ehkä maineensa ja turvallisuutensa; mikä on oikeusjärjestelmän rooli ja vaikutus oikeuden ja turvallisuuden annostelijana, valvojana ja täytäntöönpanijana; mikä on asianajajakunnan asema inhimillisen elämän kaikkien lohkojen ja ryhmien asian ajajana.

Jos kaikilla on kaikki oikeudet, kenellä on velvollisuudet. Oikeus ja oikeudenmukaisuus kaipaavat vastinparikseen velvollisuuden ja vastuuntunnon. Yhteiskunnan ja sen kansalaisten velvollisuuksien suhteesta ei viime aikoina ole kovin paljon keskustelua käyty.

Yhteisvastuu on kaksisuuntaista. Kun yhteisö on vastuussa jäsenistään, myös kansalaisten ja yritysten on kannettava vastuu yhteisöstään. Ellei tätä tunnusteta tai hyväksytä, rapautuu yhteisvastuulle perustuva yhteiskunta, jota nimitetään hyvinvointivaltioksi. Silloin huutoihin oikeuden, turvallisuuden ja oikeudenmukaisuuden perään vastaa vain loitontuva kaiku. Mikäli jokainen yksilö ja eturyhmä huolehtii, saatika legitimoidaan vastaamaan pelkästään omasta edustaan ja hyvinvoinnistaan, muistuttaisi yhteiskunta viidakonlain järjestelmää. Vahvat, älykkäät, häikäilemättömät saalistajat menestyvät. Heikot, puolustuskyvyttömät tai muutoin vajavaisilla ominaisuuksilla varustetut putoavat ja syrjäytyvät omiin loukkuihinsa ja vähitellen menehtyvät.

Oikeusjärjestyksen terve ydin on suosia sekä kannustaa kansalaisten ja yritysten vastuuntuntoa ja oma-aloitteisuutta henkilökohtaisen hyvinvoinnin tavoittelussa. Aina on silti yksilöitä ja ihmisryhmiä, jotka syystä tai toisesta eivät siihen omin avuin pysty. Kun myös heistä huolehditaan kilpajuoksussa paremmin pärjänneiden kohtuullisten velvoitteiden avulla ja yhteisvastuun nimissä, yhteiskunta sertifioituu oikeusvaltioksi, jossa oikeudet ja velvollisuudet linkittyvät sekä kutovat oikeuden ja turvallisuuden verkon, jonka silmäkoko mittaa perusoikeuksien ja –velvollisuuksien vaihtelevaa tasoa.

Asianajajakunta on myönteisten asioiden lisäksi päivittäin kosketuksissa inhimillisen elämän surullisten ja kaikkein ikävimpien tapahtumien kanssa. Asianajajat ovat silminnäkijätodistajina siellä, missä hätä on käsin kosketeltava ja avuntarve polttava. Monen monituista kertaa asianajaja joutuu kansainvälisen tai pienyrityksen asiamiehenä oikeutta ja oikeudenmukaisuutta hakiessaan voimattomana alistumaan, kun ei ole keinoja saada oikeutta päämiehelleen joko lainsäännösten taikka taloudellisten

tai muiden resurssien puuttumisen vuoksi, joskus jopa virkavallan kankeuden tai välinpitämättömyyden johdosta.

Asianajalaitos ei ole sidoksissa kehenkään tai mihinkään intressiryhmään taikka kenenkään edunvalvonnan tukemiseen. Riippumattomuus on asianajajakunnan voimavara ja vahvuus: Ei erityisesti kenenkään puolella, mutta samalla kaikkien puolesta. Asianajalaitos on oikeusturvan sekä ihmisoi-
keuksien ja -velvollisuuksien vahtikoira. Asianajajakunnan on kannettava myös yleisellä tasolla vastuuta nimenomaan heikompien ja vähäosaisten oikeuksien turvaamisesta. Näissä kysymyksissä asianajalaitos ei voi olla puolueeton.

Matti Manner